

NÉMETH ISTVÁN PÉTER
A létezés karácsonyi ünnepe

Vasadi Péter Karácsony, 2017 című verséről

*„Ha nem vagyok többé a földön, ó fám,
Susogtasd... – a költő szeretett még élt.”
(Rabindranat Tagore)*

2020 karácsony-váró ádentje jó. Vasadi Péter várakozásaiból több esztendőn át is kaphattam üdvözeteket, jó volt meghitt, beszédes csöndjének egy-egy szeletében részesedni. A postáin Rákospalota pecsétje, s a küldeményeken mindig ott szerepelt a feladó neve s utcacíme is: Magyar utca. Jelenits István idézte az *Újpalota – Rákospalota – Pestújhely* című kalendáriumából azt a VP-verset, amely a Magyar utcáról szól (*Rövid utcámat átfújja a szél*). Ennek a költeménynek a soraiból is maga elé képzelheti az olvasó azt valóságnál is igazibb állandó lakhelyet, amelynek utcájába, kertjébe és falai közé esztendőről esztendőre megérkezett az ünnep. Eljött? Elment? Ott is maradt, ha el sem ment? Az egész létezés végtelen áramlata kapott utcányi szűk medret a számára? Valószínűleg: igen:

*rövid utcámat átfújja a szél
macska oson vízszintes hóesésben
szemben a házoldal kezd tavaszodni
a padlásablakban leng nemzeti zászlóm*

Jelenits István atya szerint talán Istent szólítja meg soraival a költő, de az is lehet, hogy feleségének mondott hálát. Mind a két óvatos megállapítást érvényesnek érzem.

A mindenségben való létezésünk terét és idejét tán valóban a biztos pontok felől lehet bemélnünk: csak egy talpalatnyi föld és az arra vissza-visszakerengő ünnepek segítik érzékeltetni velünk országokat-földrészeket valamint évszázadokat és mitológiai korszakokat. A karácsonyok, a húsvétek egyaránt tagolták az időt a legegyszerűbb emberek számára is. Vasadi Péter vallomásai közül a *Mi az, ami jön?* című elmélkedése a Napkút kiadó *Sokunk karácsonya* című antológiájában is megjelent 2013-ban:

Jön a karácsony. Szeretek ilyenkor Bob Dylanre gondolni, a művére, a gitárjára, és mindenekelőtt a hangjára, amint vontatott, fölényes, forró, profetikus hangsúlyokkal bejelenti: Jön, jön a lassú vonat. Jön maga Jézus Krisztus. A karácsony nem a szeretet ünnepe. A szeretet ünnepe – megszakítatlanul

– az egy emberöltő. ...mindig drámaian ontológiai: a létezők létezése a Léteket ünnepli. Úgy, ahogyan tudja. Ezer módon, szerelmesen és szerelemtelenül, örömben, gyászban, tűnődve, élve, halva. Ha az emberi létezés nem ünnep, akkor mi az? Ha az emberi létezés nem ünnep, akkor mi az? Lenni jó. De éppen azért, mert maga a lét jó, fönn kell tartanunk ezt a jóságot, egymásban és magunkban.

A karácsony tehát arra figyelmeztette, hogy a karácsony misztériumát nem csupán december két napján kell komolyan – mint ünnepet – fogadnunk. Az egész létezés ünnepére kell, hogy figyelmeztessen minket Jézus születése. S akkor már minden más ünnepnek és hétköznapnak is erről kéne szólnia. Heidegger kategóriáit idézve, nem szabadna, hogy élesen elváljanak egymástól a szűkös (dürftige Zeit) és az ünnepi idők (Weile). A *Tanács* című kisszerkezetét beválogatta a *Fahíd* megrostált versei közé is. Ugyanazt az intelmet találtuk abban is:

*Mielőtt nyitnád szemedet,
hallgatózz.
Miután hallottál, láss;
ünnep az egész.*

Vasadi Péter rákospalotai évtizedeinek emlékére házfalára a napokban tábla került, hivatalosan ezzel is irodalmi emlékhelyé avatta a Petőfi Irodalmi Múzeum. A táblára a következőt vésték:

*„Uramnak udvara vagyok.
Nagy csöndje bennem lépdel.”
(VP)*

EBBEN A HÁZBAN ÉLT ÉS ALKOTOTT
VASADI PÉTER (1926 – 2017)
KOSSUTH-DÍJAS KÖLTŐ, ESSZÉÍRÓ, A NEMZET MŰVÉSZE,
1951-től HALÁLÁIG.
ÁLLÍTTATTA A PETŐFI IRODALMI MÚZEUM 2020-BAN

Láttam házfalakon márványtáblát azért, mert abban az épületben halt Napóleon vagy Goethe. Utóbbi Malcesinében hirdette, hogy 1786 szeptemberében: IN QUESTA CASA ABITAVA IL POETA... Vasadi Péter az emléktáblával jelölt házában több, mint két emberöltőnyit élt, s ahogy a vésett betűk is elmondják: alkotott.

Teljes életművével az élet diadalát hirdette a költő. S minden pokoljárásunk fölött az életörömet! Milyen öröme gondoljunk? Karácsonykor legalább, mikor máskor, ha az évközben nem, részesednünk kellene ebből

az örömből, ami Beethoven a IX. szimfóniáját meghallgatva mindig elérhető. Vasadi Pétert ez a zenemű a 'kíméletlen öröm' létezéséről győzte meg. Az isteniről. A karácsonnyal együtt óhajtotta:

*– uram, ennek a zenének
tűzszőnyegén lépdelve
jöjj el mindünket megítélni
végső karácsonyi vonulásodban...*

*(mögötted ezzel a
nagyloboncú fiaddal)
(A kíméletlen örömről)*

Ez az öröm éppen azért kíméletlen, mert ereje túl van az emberi erőn. S magunkról tudhatjuk egy másik Vasadi-versből is, hogy az emberi gyöngeiséget éppen ez az isteni erő biztatja, sőt az esendőket rázza erőnek erejével föl azzal, hogy élni s nem halni szólítja őket:

*Lenni nehéz.
Nem lenni semmi.
tehát nem is nehéz.
Ha mégis élsz,
és mégse vagy,
csak haldokolsz,
bár járóképesen.
Élned kell, hogy lehess.
És nem akárhogyan.
(/H/Epigramm-etika – Képlet)*

Vasadi Péter – refrénszerűen mondhatjuk tehát – a Magyar utcában élt és alkotott. Nem akárhogyan. Szavai felől is elképzelhető, hogy ha már költőként és gondolkodóként (sőt, egyben hívőként is) a lét egészének áradása érdekelte, mennyire érzékenyen fogadta azt az örök áramlást, s mennyire tudatosan állt annak sodrásába egy rákospalotai szűk utcában. (Barsi Balázs atya erre, az általa „belső sodrás”-nak a fölfedezését szorgalmazta szentekben, másokban és magunkban!) Innentől kezdve évtizedeken át nem különültek egymástól hétköznapiak és ünnepek. Egy, a hitéről faggató kérdezőnek a következőképpen válaszolt:

*... "hétköznapi" hitem nincs, azaz – ha muszáj a „hétköznapi” kifejezéshez ragaszkodnunk – a hétköznapot átélt hitem ünneppé teszi. De akkor mit kezdjek az ünnepnapokkal? Csak hétköznapiak vannak. Tehát csak ünnepnapok.
(Forgács Rezső: ... azt hiszem... Bp. Katalizátor Iroda. 1990.)*

Vasadi Péter, három esztendeje lesz, hogy 2017 novemberében elhunyt. A *Vigilia* karácsonyi számában olvasói a *Karácsony, 2017* című versét vehették kezükbe, amely azzal a két sorral kezdődött, hogy a „*Kerti vörösfenyőim alatt / ünnepelem a Születést.*”

*Kerti vörösfenyőim alatt
ünnepelem a Születést.
Negyven centiméteres csemeték
voltak; ma huszonöt métereseek.
Csöndbe' vagyunk, de hallom
a fatörzsek halk ropogását,
s ahogy mormolva emlékeznek
a nagyerdőre, hol rajokban
sorakozva kórust gyakoroltak.
Meg szoktam őket ölelni.
Nagy türelemmel hagyják.
Mikor átnyargal köztük
a szél, megrázzák magukat,
de fényes, fölényes nyugalomba'
maradnak.
Mindazt bírják, érzem, ami
a Megszületettnek kedvére
lehet. Az ártatlanság
növényi tudás. Ha tépi is
őket a vihar, védik
a riadt kisállatokat lepedőnyi
lombjuk alatt. Mindentudásuk
ára az, hogy nincsen tudatuk.
... A nagy csöndben, Főt felől
valahol kondul a harang.
Imádságba bugyolálva
megjött a Fiú.
Krisztus lelke, szentelj meg
minket.
Krisztus világossága, lobbanj
föl bennünk.
Te, örök születő, remény a neved.*

A karácsonyi versek és prózák világirodalmi tezaurusza (a magyar költeményekkel, tárcákkal és novellákkal együtt) hatalmas. A Napkút kiadó *Sokunk karácsonya* címmel nyolc esztendőn át jelentett meg köteteket ez ünnepkörről szóló írásokból. Számptalan antológia, kalendárium és egyéb válogatás látott ezeken kívül napvilágot az elmúlt évtizedekben. A Ma-

gyar Posta mintha csupán pótolni akarta volna a mulasztásait, 1988 óta bocsát ki karácsonyi bélyegeket. Addig a gyűjtők az 1979-ben – Dürer halálának 450. évfordulója alkalmából – kiadott sorozatból ragasztottak föl olyan értékeket, amelyeken a Madonna a gyermekkel vagy a Háromkirályok szerepeltek. (Vasadi Péter is igen szerette a festőművészt: 1978-ban *Dürer metszet* című versével a pécsi *Jelenkorban* szerepelt, annak is karácsonyi számában. Lásd még a korábbi *Düreri dél* című költeményét az ezerkilencszázhetvenes évekből!)

Az elmúlt tíz esztendőben évről évre több atrocitás érte a karácsony ünneplőit. Először Alsó-Ausztriában gyűjtöttak föl templomokat éppen december 23-án, majd Franciaországban gyllad föl az első betlehem (a Savoy-i). Aztán már Magyarországon is több évben, több helyen. Brüsszelben az EU-s naptárakban végül nem tüntették föl semmiféle módon, hogy a karácsony – ünnep. A karácsonyfákat is felváltották Nyugat-Európa egyes részein az absztraktabb télfák. Mintha el-elfeledték volna, hogy a *Tannenbaum*-ot énekelték még a családok. A világon először a nagy európai gondolkodó és teológus Luther Márton állított karácsonyfát, földíszített fenyőt családja körében. (Hazánkban kisdedővójában a 19. század húszas éveiben Brunsvik Terézia grófnő díszített föl fenyőt.) E karácsonyfa-állítás hagyománya nem szakadt meg akkor sem, amikor a világháborút követő világpolitika két részre osztotta Európát. Magyarország parlamenti épületének tetején fent volt a vörös csillag, de alatta kiskatonák segédkeztek a gyermekek számára az ország fáját a hivatalos épületbe, a kupola alá segíteni. A karácsonyi fenyőfáról remekbeszabott mesét írt Andersen, gyönyörű miniatúr verset Rilke, játékosat Weöres Sándor... (Fölsorolhatatlan a szerzői névsor, lásd a *Sokunk karácsonya* című könyvsorozatban az összesen 1 200 – 1 300 oldal terjedelmnyi szöveget!)

Szomorú, Magyarországon, a Balatonnál 2010 decemberében gyűjtöttak föl az első betlehemi jászlat (Zamárdiban).

Története van a fenyőnek, története a körülte ünneplő családnak. Vasadi Péter is megörökítette a karácsonyéji hangulatát Rákospalotán, a régebbi szentesték komoly és örömmre hangolódott kedélyvilágát, s azét a legközelebbiét, amire időzítette új költeményét. Amin nem vehetett részt, halála akadályozta meg ebben, hirtelen már csak versével lehetett jelen.

A költő halála és Jézus Krisztus születése egy másik, sejtelmes kontextusba is helyezik a költeményt, végképp metafizikai síkba. A vers maga pedig roppant egyszerű képekkel épül. A költő Rákospalotán igen bensőséges viszonyban élt szerény birtokának fáival. A 19. században a vidéki magyar gazdák, az úgynevezett „nemesi megelégedettség költői” simogatták meg szemükkel hasonlóan jószágaikat: Kisfaludy Sándor vagy Berzsenyi Dániel. Vasadi Péter nem volt hétszilvafás, de saját kertet és maga ültette fenyőfákat mondhatott magáénak. Fái közelében ugyan gazdálko-

dónak – gazdának aligha nevezhette volna magát, ám kétségtelen, hogy a természetből fővárosi lakosként sem szakadt ki, még úgy sem, hogy szellemi munkát végzett.

Az *Új Ember* üdülőjében növekedő fenyőket szinte személyes ismerőseiként üdvözölte, valahányszor Balatonfüredre érkezett a Csokonai utcába. Jól ismerte Rilke intelmét, hogy bárkik is vagyunk, esténte lépünk ki a szobánkból látni legalább egy fát, egy csillagot. Vasadi Péternek saját udvarában saját fenyőivel volt csak elképzelhető a karácsony. Nem egy vagy két hétre való, talpfába faragott fenyőcske volt az igazi karácsonyfája. Az élőfenyője sem földlabdás növendék, hiszen a fűtött szobákban azok sem szokták megérni a Vízkeresztet. Úgy járnak, mint Andersen meséjében, a fővárosban külön kukásautók gyűjtik össze január elején tüskéiket vesztett vázaikat. Vasadi Péter karácsonyfái élnek, őrt állnak, elég csak kilépnie a szobájából:

*Kerti vörösfenyőim alatt
ünnepeltem a Születést.
Negyven centiméteres csemeték
voltak; ma huszonöt méteresek.*

Amire egy negyven centiméteres növendék fácskából huszonöt méter magas faóriás lesz, eltelhet egy egész emberöltő. Ez szintén kiolvasható a versből, valamint az még, hogy az ültetésük pillanatában is telve lehetett reménnyel a költő. Fazekas Mihály írta, hogy „Boldog, ki fákat ültet...”, és szólás hirdeti ezt a fajta létbizalmat, amelyből az ember nem magának ülteti a fát, hanem utódainak, mert bízik a jövőben.

Víz Juditnak, a költő lányának és jogutódjának bizalmából tudom ezeknek a fenyőknek a pontos történetét. Valóban karácsonyi. És családi. A hatvanas években kerültek a Magyar utcába: „Megvették szüleink a gyökeres, körülbelül '40 centiméteres' fenyőfát, beállítottuk a szobába Szenteste délelőttjén, és együtt feldíszítettük, mi: a három gyerek, s többnyire édesapám, mert édesanyám közben főzött, takarított... Karácsony elmúltával, Vízkereszt után kiültettük a fenyőfát a kertbe. Következő karácsonykor megint vettünk egy gyökeres fenyőfát, majd azt is kiültettük. Majd megint vettünk karácsonykor egyet, és azt is kiültettük. Mára már hatalmasakra nőttek...”

Vasadi Péter egy hosszan és tevékenyen élt élet jutalmaként érte meg, hogy ekkorákra nőjenek ezek a fák, szinte mint az ószövetségi angyalok, akik birkóztak az emberrel. Jákob is így hallhatta az ellenfelét, ahogyan a régi festők (köztük Delacroix) is elképzelték az erős, de emberhez hasonló szárnyas lény csontjának ropogását: *Csöndbe' vagyunk, de hallom / a fatörzsek halk ropogását...*

Ezek a fák, ne feledjük, nem csupán az ünnepen, de minden hétköznapon is a költővel voltak egy emberöltőn át. Mit írt Vasadi Péter a születés, a szeretet ünnepéről, amivel ha nem egy a hétköznap, a lét leglényegét tékozzoljuk el?

A fáknak szimbolikájuk van, s egyik üzenetük az, hogy egybekötnek eget és földet. Karácsonykor a földre száll le a menny. Mindenekelőtt ezért is telitalálat, hogy a költő a karácsonyi fák fele fordul. Így talán első olvasásra sem annyira meghökkentő, hogy Vasadi Péter ünnepi jelenetében nem a hagyományos pásztorok, háromkirályok és más jó emberek szerepelnek, hanem a fák, a maguk növényi életét élő vörösfenyők. Gondoljunk arra, hogy nem egészen előzménynélküli ez az ábrázolás. Illyés Gyula és Mándy Iván egyaránt fákkal beszéltek meg életük végén, fájdalmaik csúcsain a legfontosabbakat. Az idős Mándy Iván verset írt a *Holmi* 1995/3-as számába *A fa és én* címmel:

*Elmenőben meg akart érinteni egy járdaszéli fát.
A fa elhúzódott.
Beleesett egy pocsolyába.
A pocsolya befogadta.
Mégfürdette szennyes-szürke vizében.
Útjára engedte.
A fa gyöngéd szeretettel nézte.
Visszavárta.*

Az útszéli fa oly mértékben rendelkezik a legszebb emberi tulajdonságokkal, hogy azokat más teremtményekben – szomorú – már hasztalan keresné a költő. Csokonai érezhetett hasonlóan, amikor Tihany bércé alatt, szemben a vigadozó Füreddel azt írta, hogy:

*Zordon erdők, durva bércek, szirtok!
Harsogjátok jajjaim!
Tik talám több érzéssel birtok,
Mintsem embertársaim...*

Vasadi Péter természetesen egyetlen embert sem bántana meg felebarátai közül, nem ellenük szól a versbeszédje, sőt, a mozdulatlan fák segítségével pontosabban meghatározhatja helyét a nagyvilágban, ha róluk ír. Mintha még a karácsony is könnyebben rátalálna arra, aki a gyökeres, moccsatlanul egyhelyben növekvő vörösfenyők alatt áll meg, s akár az embereket, átöleli őket:

*Meg szoktam őket ölelni.
Nagy türelemmel hagyják.*

A duhaj Jeszenyin ölelgette a nyírfákat, mintha azok fehér báli ruhába öltözött lányok lennének, akik dehogyan utasítják vissza a szerelmes közeledést. Vasadi Péter fenti sorai is arról tanúskodnak, hogy a fák között még mindig átélhető mindaz, ami az emberek világában lehetetlen. Szeretetszomj, de szeretetbőség és öregkori rezignáció is van a költőben, nem csoda, hiszen a vers születésekor felesége, élete társa és párja már nagybeteg.

Ha valakivel, hát vele válna akár modern Philemonná és Baucis-szá is. Az ókori istenek ezt az ajándékot adták az egymást mindvégig szerető párnak, fákká lehettek. Illyés Gyula szintén hirdette, hogy e mitologikus kép elevenedik meg minden szép kapcsolatban: „Öreg párok tudják csak, mi a szerelem: egy a másikért halálig.” Vasadi Péter versében szó sincsen karácsonyi impresszióról, hangulatról, ahhoz az atmoszféra sokkalta komolyabb. Nem találunk benne díszeket, sem stilisztikai, sem tárgyias értelemben: nincsen fűszerillat, nincsen szaloncukor. A fa van. A fák a szélben.

„Wir sind wie zwei Bäume” – írta Reinhard Lehmitz,
„Búvunk egymás árnyékába” – dalolta Kányádi Sándor,
Ezra Pound pedig egyenesen a világ szemébe vágta: „...mégis fa
voltam én”.

Vasadi Péter nem utánozta a fákat, nem öltözött Chaplinként fa-jelmezbe. Önmaga fontosságát sem tekintette, sőt, olyannyira fenségeseknek ábrázolta a fákat, hogy akár irigységgel is tekinthetett volna fel rájuk. Fenyőfái ugyanis mintha csak centrumukból kimozdíthatatlan emberek lennének. A Magyar utcán átfúvó szelek bekapaszkodnak a vörösfenyők lombjaiba, s azok jelzik a léghuzatot, ám állják is, ha vadabbul próbára teszik erejüket. (Teilhard de Chardin tanítása, hogy a természetben is felfedezendők Isten jelenlétének nyomai.)

*Mikor átnyargal köztük
a szél, megrázzák magukat,
de fényes, fölényes nyugalomba'
maradnak.*

A lét áramlását ők, a vörösfenyők, köszönik, igen jól bírják. Szinte angyal-erősek. Mi emberek törekenyebbek vagyunk. József Attila a közeledő végzetét érezve még fiatalon, de már szinte csak a fákkal „kommunikált”: „hallgatom, a száraz ágak hogy zörögnek.” Idős korunkban szövetséget kötünk a fákkal, erről a misztériumról Illyés Gyula vallott 1983 februárjában:

*És ragyog észbontóan csak a táj,
épp attól, hogy csupán a két vén,
a némává dermedt fa és én
tudjuk: itt a halál.*

Illyés Gyula a saját halálát, Vasadi Péter pedig a létezés értelmébe vett bizalmát beszélte meg a fákkal. Utolsó verseik közül valók ezek az opuszok, s az már nem is jelent nagy különbséget, hogy a halálról szóló szavait Illyés lombhullató, Vasadi meg az öröklétről szóló szavait túlevelű (azaz örökzöld) fához intézte. (Illyés Gyula a *Jövevény* című költeményében kapcsolta össze a kisdéd születését a fenyőfákkal: „fenyők friss illatától / ébredjen tétovázó lelke a kalácstestű kis jövevénynek, / ki... közibénk érkezett ma / S fölsír az alacsony mennyezetű szobában...”)

Vasadi Péter úgy írta meg ezt a karácsonyi versét, mint akit egyszer már egyik választott mestere, Nemes Nagy Ágnes figyelmeztetett arra, hogy „Tanulni kell a téli fákat...”:

*Mindazt bírják, érzem, ami
a Megszületettnak kedvére
lehet. Az ártatlanság
növényi tudás. Ha tépi is
őket a vihar, védik
a riadt kisállatokat lepedőnyi
lombjuk alatt. Mindentudásuk
ára az, hogy nincsen tudatuk.*

Szent Ferenc, aki elsőként készített betlehemes jászlat, úgy gondolta, hogy a Szent Család előtt ujjong az egész teremtés: emberek, állatok és növények; a háromkirályoktól az ökröcskén át az örökzöld pálmáig. Vasadi Péter költeménye nem hangulatlíra, hanem a hit, remény és a szeretet verse. Mégpedig egyetemes. Vasadi Péter Rónay György naplójáról írta le 1990-ben azt, amit e sorok írója őrá, a recenzióra ma is érvényesnek talál: „...a hit minden egyes esetben meglep, hiszen valami természetfölötti nyilatkozik meg benne a vaskosan természeti lét körülményei között...” Vasadi a növénylét példáiból olyan erkölcsi és hitbéli tanulságot vont le, amit mesterei közül is csak igen kevesen éltek meg, vallottak életelvként. Ha valami még meglepő, az tán az, hogy sokkalta szellemibb és morálisabb üzenetük van a fáknak annál, mint amit a magasabb rendű teremtmények adhatnak, – az állatok vagy az emberek. Aminek hírért újra tán csak az angyalok vihetik (angelosz = gr. hírvivő). Hamvas Béla látta meg, hogy a fák megtestesült jellemek. (Morfológiájukkal válaszolnak az uralkodó széljárásra. Vagy vegyük példának Nagy László szülőkertjében azt a körtefát, amelynek törzsét sokszorosán megcsavarták a különböző szelek, de öreg korára is gazdagon termő maradt.) Németh László így sóhajtott fel:

... növény-erkölcs kellene
Belénk is, ember állatokba,
Vértelen vetélkedés,
Magasabb fa lesz a különb.

Vasadi Péter versében az állatok sem bestiálisak, és az adakozó fák lepedőnyi lombja alatt találnak menedékre. A lepedőnyi lomb nem csupán szépséget, de fontos értelmet is nyer a költeménybéli metaforában, hiszen használójára, az emberre is rámutat. Növény, állat és ember így kerülnek egymás mellé – éppen nem ellenségesen! – a karácsonyi vers szóképében. S mindez a fáknak, az ő angyalszárnyal fölérő védelmüknek köszönhető. „Hogy élhetnénk a fák vígasza nélkül?!” – tette föl a költői kérdést Günter Eich, amelyre csak egy választ adhat az Olvasó magában: sehogy. (Tandori Dezső fordította a verssort.)

A vers zárásában még egyszer megjelöli a teret és az időt, ahol a verse született, amíg az igazi Megszületett folyamatosan tereken át és időtlenül, örök jelen időben születik. Hívhatjuk Jézus Krisztusnak, hívhatjuk reménynek. Vasadi Péter tán a költeményeiben legtöbbször leírt jelzős szerkezettel él: a „nagy csönd”-del, amibe egy harangszó érkezik. A karácsonyi képeslapok visszatérő vedutája: a téli vidék és a szakrális jelet adó templom. Éppen csak utal rá a költő:

*...A nagy csöndben, Főt felől
valahol kondul a harang.*

A következő két sort már eloldja a konkrét helytől, el az evilági tárgyaktól. A Kis Jézusnak még a pólyája is elvont fogalom, egy másik dimenzió valósága a vörösfenyők alatt:

*Imádságba bugyolálva
megjött a Fiú.*

Vasadi Péter végül imát mond, litániák hangján, amelyben sem személyes, sem ontológiai panasza sincsen, bár egy nyilvánvalóan tragikus létből artikulálta költészetét:

*Krisztus lelke, szentelj meg
minket.
Krisztus világossága, lobbanj
föl bennünk.
Te, örök születő, remény a neved.*

A *Karácsony, 2017* című költemény minden bizonnyal az utolsó versek egyike volt, amiket Vasadi Péter még életében az olvasói számára folyóiratoknak átadott. (Megjelent a *Vigilia* 2017/12-es számában a 750-751.

oldalon.) Magyar utcai otthonában-műhelyében hagyatékából került elő az a mappa, amely a 2016-ban és 2017-ben született verseinek kéziratát tartalmazta. (Kötetben: *Tenger mögötte*. Vigilia Kiadó. Bp. 2018. Szerkesztette Bende József.) Vasadi e karácsonyi költeményének először azt a címet szánta, hogy: *Mint a fa*. Ezt a változatot feltehetően azért vetette el, mert annyiban irodalmias lett volna, hogy barátjának, Pilinszky Jánosnak a híres *Apokrif* című versében már szerepelt a következő hasonlat: „szólok én, mint éjfélen a fa”. A vers születését a *Vigilia* következő körkérdése is segítette:

„– Önnek mi a véleménye arról, hogy az ember miként találhat rá az otthonára? Van-e egyáltalán otthonunk? Lehet-e közös otthonunk? Megszünteti-e az otthonunk a magányunkat, vagy menthetetlenül egyedül vagyunk?”

Milyen szép, hogy a költő új verssel, jelentős verssel felelt, pedig akár első próza-könyvéből (a *Tűzjelből*) vett passzussal is válaszolhatott volna:

„*Hazám az otthonommal kezdődik. Otthonom az utcámmal. Én ehhez a néphez tartozom. Ez a kis utca az egyes szám szuggesztíójában éltet: én lakom itt...*

Töreksem arra, hogy az utca országgá növekedjék. Az ég horizonttá. A faszor erdővé. A szomszédok népekké. A törvény igazsággá.” (Gondolatok hazámról)

*Lak Róbert: Az egyik fél,
(olaj, dibond) 20 x 30 cm, 2020*